

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นอย่างยิ่ง ในระยะ 87 ปี¹ ตั้งแต่เริ่มนิยมอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ในประเทศไทย อุตสาหกรรมนี้ได้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับเนื่องจากปูนซีเมนต์เป็นวัสดุก่อสร้างที่มีการใช้อย่างกว้างขวางในงานก่อสร้างต่าง ๆ แทนทุกประเภท นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added) แก้วัตถุคุณภาพด้วยในประเทศไทย สามารถทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ และส่งออกเพื่อนำรายได้เข้าประเทศอีกด้วย

การดำเนินงานของอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์นั้น ต้องมีการพัฒนาระบวนการผลิตปูนซีเมนต์อย่างต่อเนื่อง เพราะการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากต่างประเทศมาปรับใช้ให้ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ต้นทุนการผลิตปูนซีเมนต์สามารถแบ่งขั้นกับคู่แข่งได้ พร้อมทั้งทำให้คุณภาพของปูนซีเมนต์เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในปัจจุบันกรรมวิธีการผลิตปูนซีเมนต์ที่ทันสมัยและมีต้นทุนต่ำได้แก่ ระบบการผลิตแบบแห้ง (Dry Process) โดยเริ่มต้นจากการนำวัตถุคุณที่ใช้ในการผลิตปูนซีเมนต์ ได้แก่ หินปูนจากแม่น้ำหินซึ่งเป็นวัตถุคุณหลัก ส่วนผ่านเข้าเครื่องย่อยหินให้ขนาดเล็กลงจนมีขนาดประมาณ 7 เซนติเมตร ป้อนวัตถุคุณหลักที่ได้พร้อมกับหินคุณค่า ดินเหนียว ทราย และดินลูกรังเข้าสู่หม้อนบดวัตถุคุณ ซึ่งภายในมีลูกบดแบบ Roller พร้อมกับมีลมร้อนอุณหภูมิประมาณ 200 องศาเซลเซียส ทำหน้าที่ไถความชื้น ซึ่งลมร้อนส่วนนี้ได้มาจากกระบวนการร้อนที่เหลือจากการเผาในส่วนอื่นมาใช้งานอีก เมื่อวัตถุคุณผ่านการบดแล้ว ส่วนที่ละอียดจะถูกกำลีังไปเก็บไว้ในไซโล² และทำให้วัตถุคุณในไซโลคงคล้าเป็นเนื้อเดียวกัน โดยการควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ในขณะที่ส่วนที่ยังไม่ละอียดพ้อ จะถูกกล่ำเลียงกลับไปผสมกับวัตถุคุณที่ป้อนเข้าใหม่ เพื่อบดซ้ำอีกครั้งจนกระทั่งได้ขนาดที่กำหนด ต่อจากนั้น วัตถุคุณที่บดละเอียดจะถูกกล่ำเลียงขึ้นไปบนหออุ่น ซึ่งประกอบด้วยไซโคลน (Cyclone) 5 ชั้น ที่มีลมร้อนอุณหภูมิ 870 องศาเซลเซียส ไหลผ่านส่วนกับวัตถุคุณ จากนั้นจะเข้าสู่การเผาวัตถุคุณด้วย

¹ ตามหนังสือคหบะเบียนบริษัท ของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อปี พ.ศ. 2456

² เป็นสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้สำหรับจัดเก็บวัตถุคุณระหว่างการผลิต หรือจัดเก็บปูนซีเมนต์ที่เป็นสินค้าสำเร็จรูป โดยการจัดเก็บจะอยู่ในรูปลักษณะที่เป็นผงเพื่อป้องกันความชื้นที่จะไปทำลายวัตถุคุณหรือสินค้าสำเร็จรูปนั้นเอง

หม้อเผาที่มีอุณหภูมิ 1,450 องศาเซลเซียส ปูนเม็ดแล้วส่งผ่านไปยังหม้อเย็นเพื่อลดอุณหภูมิปูนเม็ดจาก 1,000 องศาเซลเซียส ให้เหลือประมาณ 100 องศาเซลเซียส จากนั้นจะนำปูนเม็ดที่ผลิตได้มาผสมกับซิปชั่น ในอัตราส่วนร้อยละ 5 แล้วนำไปเข้าเครื่องบดที่มีประสิทธิภาพสูงและใช้พลังงานไฟฟ้าต่ำจนกล้ายเป็นปูนซีเมนต์ง จากนั้นนำไปเข้ากระบวนการแยกรายละเอียด ปูนซีเมนต์ส่วนที่ขังหายนจะถูกส่งกลับมาบดซ้ำอีกครั้ง แต่ในส่วนที่มีความละเอียดตามต้องการแล้วจะถูกลำเลียงไปเก็บไว้ในไซโลพร้อมที่จะจ่ายให้ลูกค้าต่อไป

การลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ การเลือกสถานที่ตั้งโรงงานปูนซีเมนต์นั้นมีความสำคัญมาก ทั้งนี้จำเป็นที่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในหลาย ๆ ด้านประกอบกัน เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมมากที่สุด โดยที่ต้นทุนค่าขนส่งวัตถุดินและปูนซีเมนต์ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตและการจ้างหนาย ดังนั้นความสมัพน์ระหว่างมูลค่าต่อหน่วยและต้นทุนค่าขนส่งจึงเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการส่งปูนซีเมนต์ออกสู่ตลาดซึ่งอยู่ห่างกันกว่าระยะ 150-200 กิโลเมตร นอกจากนี้ปูนซีเมนต์ 1 ตันต้องใช้วัตถุดินในการผลิตรวมทั้งเชื้อเพลิงถึงประมาณ 2 ตัน ดังนั้นเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการลำเลียงวัตถุดินเข้ามายังโรงงาน โรงงานผลิตปูนซีเมนต์จึงควรตั้งใกล้ๆ กับแหล่งวัตถุดินจึงจะเห็นได้ว่าจังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่มีโรงงานผลิตปูนซีเมนต์มากที่สุดของประเทศไทยและแหล่งวัตถุดินของที่นี่ปูนมากนั้นเอง ในขณะเดียวกันโรงงานควรตั้งอยู่ในแหล่งซึ่งค่าขนส่งจากโรงงานไปยังศูนย์กลางหรือแหล่งการใช้มีอัตราต่ำ ซึ่งหมายความว่าจะต้องเป็นแหล่งซึ่งมีการคมนาคมและการขนส่งสะดวก มีประสิทธิภาพทั้งด้านการขนส่งทางถนน ทางรถไฟ และทางน้ำ

ปัจจัยที่ต้องของโรงงานหลายแห่งเป็นประโยชน์และสะดวกต่อการจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) มีโรงงานอยู่ในอําเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถรองรับส่วนแบ่งการตลาดของปูนซีเมนต์ในภาคใต้ตอนล่างได้ทั้งหมด นอกจากนี้ยังสามารถส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บังคลาเทศ และศรีลังกา ได้อีกด้วย และมีบริษัทในเครือซีเมนต์ไทยที่ทางบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ตั้งสินใจมาลงทุนล่าสุดที่เริ่มผลิตได้เต็มกระบวนการผลิตในปี 2540 เพื่อให้สามารถได้เปรียบการแข่งขันทางด้านที่ต้องของโรงงานเช่นกัน ได้แก่ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย (สำโรง) จำกัด สามารถรองรับส่วนแบ่งการตลาดในภาคเหนือตอนบน หรือบริษัทชลประทานซีเมนต์ จำกัด (มหาชน) มีโรงงานที่จะดำเนินการที่จังหวัดเพชรบุรี เพื่อจำหน่ายปูนซีเมนต์ในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ ภาคกลางตอนล่าง และในภาคกรุงเทพฯ สำหรับโรงงานที่ตากลี จังหวัดสวรรค์ ส่วนปูนซีเมนต์ป้อนตลาดทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางตอนบน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นกลยุทธ์ในการจัดการของฝ่ายบริหารที่จะให้ได้เปรียบในการแข่งขันทางด้านตลาดที่เหนือกว่าคู่แข่งขันนั้นเอง

ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ในปี 2539 คาดว่าความต้องการใช้ปูนซีเมนต์ในประเทศไทยมีจำนวน 39.0 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 14.4 ขณะที่ปริมาณการผลิตมีจำนวน 41.5 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 16.9 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการผู้ผลิตรายใหญ่ต่างขยายกำลังการผลิต และบางรายก็ขยายโรงงานเพิ่มขึ้น อาทิ บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ขยายกำลังการผลิตที่โรงงานทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช อีก 2.1 ล้านตัน เป็น 4.2 ล้านตันต่อปี บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด ขยายกำลังการผลิตที่โรงงานสระบุรีอีก 3.0 ล้านตัน รวมเป็น 12.3 ล้านตันต่อปี บริษัทชลประทานซีเมนต์ จำกัด (มหาชน) ขยายกำลังการผลิตที่โรงงานตาคลี จังหวัดสระบุรีจาก 1,700 ตัน เป็น 2,700 ตันต่อวัน และที่โรงงานชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จาก 2,700 ตัน เป็น 3,000 ตันต่อวัน และบริษัทพีไอ โพลีน จำกัด ขยายกำลังการผลิตอีก 5.0 ล้านตัน เป็น 10.0 ล้านตันต่อปี³

การที่บริษัทที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นเป็นเพราะมีการคาดการณ์ว่า อุตสาหกรรมก่อสร้างจะขยายตัวรับงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2539 ซึ่งจะมีโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภค เส้นคมนาคม เชื่อมระหว่างภูมิภาค เช่น โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจทางตอนใต้ โครงการท่าเรือใหญ่และทางด่วนที่เชื่อมโยงไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือนอกจากนี้ยังมีโครงการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อันจะส่งผลให้ความต้องการใช้ปูนซีเมนต์เพิ่มขึ้นอย่างมาก

แต่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นในกลางปี 2540 ทำให้ภาระหนี้สินของบริษัทผู้ผลิตมีมากขึ้นตามอัตราดอกเบี้ยของเงินบาทที่ลดลง และความต้องการใช้ปูนซีเมนต์ลดลงอย่างมากเนื่องจากขาดสภาพคล่องอย่างมากในประเทศ จึงทำให้ผู้ผลิตปูนซีเมนต์ต้องมีการปรับตัวอย่างมากเพื่อการอยู่รอดของบริษัท เช่น การหักลดทุนต่างชาติที่ประกอบธุรกิจการผลิตปูนซีเมนต์รวม 7 ราย⁴ ของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ได้แก่ 1. บริษัทไฮเดอร์แบงก์ จำกัด จากสวิตเซอร์แลนด์ (ผู้ผลิตปูนซีเมนต์ใหญ่ที่สุดในโลก) 2. บริษัทลาฟ่าส จำกัด จากฝรั่งเศส 3. บริษัทซีเมนต์ฟองเซ จำกัด จากฝรั่งเศส 4. บริษัทบราเซอร์คัล จำกัด จากอังกฤษ 5. บริษัทไฮเดนเบก จำกัด จากเยอรมัน 6. บริษัทซิเมกซ จำกัด จากเม็กซิโก และ 7. บริษัทไทรเซป จำกัด จากญี่ปุ่น เพื่อให้โครงสร้างการเงินของแต่ละบริษัทมีความเข้มแข็งมากขึ้น แต่การเข้ามาลงทุนในประเทศไทยนั้น ผู้ลงทุนชาวต่างประเทศต้องมีความเชื่อมั่นในวิธีการดำเนินธุรกิจของผู้ร่วมลงทุนว่ามีการบริหาร

³ รายงานเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน), มีนาคม 2539, หน้า 5.

⁴ “การปรับโครงสร้างทางธุรกิจของปูนใหญ่” กรุงเทพธุรกิจ (25 กุมภาพันธ์ 2542) : หน้า 21.

งานเป็นอย่างไร ซึ่งส่วนหนึ่งที่นำมาพิจารณาตัดสินใจได้ ก็คือการวิเคราะห์งบการเงินของแต่ละบริษัทที่จะเข้าร่วมลงทุนด้วยนั่นเอง

นอกจากนี้ก่อนวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ผู้ผลิตปูนซีเมนต์มีความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มผู้ผลิตในปี พ.ศ. 2537 เท่ากับ 6,720 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2538 เท่ากับ 5,704 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2539 เท่ากับ 5,421 ล้านบาท (ตามตารางที่ ก.9 ภาคผนวก ก) ซึ่งส่งผลให้กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีเงินได้ดินดิบคุณจากผู้ผลิตในแต่ละปีเป็นจำนวนเงินเท่ากับ 1,947 ล้านบาท 1,372 ล้านบาท และ 858 ล้านบาท ตามลำดับ⁵ สำหรับในส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มนั้น อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ที่ฐานภาษีอยู่ที่ประมาณ 43,000 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มที่อัตราอยู่ระดับ 7 คิดเป็นภาษีขายที่ต้องนำเงินเข้าภาครัฐเป็นจำนวนเงินประมาณ 3,000 กว่าล้านบาทต่อปี จึงทำให้ฐานะของประเทศไทยในขณะนั้นมีรายได้จากการขึ้นปูนสูง⁶

จากการที่ผู้ผลิตปูนซีเมนต์ของไทยได้ทำการขยายกำลังการผลิตเป็นจำนวนมากโดยใช้เงินกู้จากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยในปี พ.ศ. 2541 มีกำลังการผลิตรวม 48.7 ล้านตัน แต่ความต้องการของตลาดรวมประมาณโดยรวม 22.8 ล้านตัน ทำให้มีกำลังการผลิตส่วนเกินอีก 25.9 ล้านตันหรือคิดเป็นร้อยละ 53.18⁷ ของกำลังการผลิตตามข้อมูลในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายงานการเบรี่ยงเหยี่ยนข้อมูลการผลิตและการจำหน่ายปูนซีเมนต์

ระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2541

หน่วย : ล้านตัน

ปี	ปริมาณ การผลิต	ปริมาณการจำหน่าย			มูลค่าการจำหน่าย (ล้านบาท)			กำลังการผลิต ต่อปี
		ในประเทศไทย	ส่งออก	รวม	ในประเทศไทย	ส่งออก	รวม	
2539	38.6	37.8	1.1	38.9	42,529.9	1,355.8	43,885.7	48.7
2540	35.8	36.5	1.1	37.6	43,740.7	1,291.4	45,032.1	48.7
2541	22.8	20.3	2.5	22.8	24,327.0	2,935.0	27,262.0	48.7

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และข้อมูลของสถาบันอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

Thailand Fellowship of Cement Manufactures

⁵ ข้อมูลจากงบกำไรขาดทุนในรายการภาษีเงินได้ของบริษัทปูนซีเมนต์ของไทยทั้ง 10 บริษัท

⁶ ใช้ข้อมูลการจำหน่ายในตารางที่ 1 เป็นฐานในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม

⁷ สหพันธ์อุตสาหกรรม รายงานรายครึ่งปี, ศูนย์ข้อมูลอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เมษายน 2542, หน้า 40

ทำให้บริษัทมีปัญหาในการใช้สินทรัพย์ใหม่เพื่อก่อให้เกิดรายได้มาเพียงพอต่อการดำเนินงานของบริษัท ส่วนหนึ่งที่กู้จากต่างประเทศก็มีจำนวนที่เป็นเงินบาทสูงขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยเมื่อ 2 กรกฎาคม 2540 ทำให้ต้องมีการปรับโครงสร้างหนี้ ห้าเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการประกอบธุรกิจจากแหล่งใหม่ และหาผู้ร่วมทุนมาลงทุนเพิ่ม เพื่อให้บริษัทสามารถดำเนินการได้ต่อไป

ศึกษาจึงสนใจที่ทำการวิเคราะห์งบการเงินในกลุ่มธุรกิจนี้ โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2539 ที่มีกระแสเงินลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้บริษัทในกลุ่มนี้มีความสามารถในการกู้เงินจากต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้เพื่อศึกษาผลกระทบของการกู้เงินผู้ผลิตและนโยบายทางบัญชีที่เลือกใช้เพื่อการประกอบธุรกิจ และทำการศึกษาในช่วงหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2541 โดยศึกษาฐานะของการดำเนินงานที่แท้จริงของแต่ละบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมนี้ว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงานเพียงพอต่อการชำระหนี้ที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากสูงได้หรือไม่ และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเงินทุนของบริษัทที่มีผลต่อการอยู่รอดในระยะยาวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของแต่ละบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ของไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ทำให้ทราบถึงฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของบริษัทปูนซีเมนต์ของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2541
- ทำให้ทราบถึงโครงสร้างเงินทุน และความอ่อนไหวของบริษัทในกลุ่มปูนซีเมนต์ของไทย จากการใช้แบบจำลอง The Z-Score Model ที่นี้เพื่อศึกษาแนวโน้มและความมั่นคงของธุรกิจที่เป็นอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ที่อาจจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารธุรกิจต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจดำเนินกลยุทธ์ทางธุรกิจต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาฐานทางการเงินของบริษัทในกลุ่มปูนซีเมนต์ของไทยจะทำการศึกษา จากการเงินของบริษัทผู้ผลิตปูนซีเมนต์โดยแบ่ง การศึกษาออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ข้อมูลก่อนเกิด วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2539 และข้อมูลหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2541

ในการศึกษาจะแบ่งเป็นกลุ่มผู้ผลิตปูนซีเมนต์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบริษัทที่ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และกลุ่มบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีจำนวนบริษัทผู้ผลิตปูนซีเมนต์ของประเทศไทยรวมทั้งหมด 10 บริษัท ประกอบด้วย

กลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ (ส่วนแบ่งตลาดรวม 98%)⁸

1. บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	ทะเบียนเลขที่	บมจ.258
2. บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน)	-"-	บมจ.208
3. บริษัทชลประทานซีเมนต์ จำกัด (มหาชน)	-"-	บมจ.414
4. บริษัททีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน)	-"-	บมจ.303
5. บริษัทปูนซีเมนต์อโศย จำกัด (มหาชน)	-"-	บมจ.620

กลุ่มบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ (ส่วนแบ่งตลาดรวม 2%)

1. บริษัทไทยสถาปนา จำกัด	ทะเบียนเลขที่	บจ.73/02
2. บริษัทปูนซีเมนต์ไทย (ลำปาง) จำกัด ⁹	-"-	บอจ.ลป.372
3. บริษัทสรับบุรีซีเมนต์ จำกัด	-"-	บจ.9809/33
4. บริษัทสามวัคคีซีเมนต์ จำกัด	-"-	บจ.7091/33
5. บริษัทยูนิเวอร์แซลปูนซีเมนต์ข้าว จำกัด	-"-	บจ.64/11

⁸ “กลุ่มปูนปรับตัวให้ต่างชาติเข้าถือหุ้น-บริหาร” กรุงเทพธุรกิจ (5 มีนาคม 2542) : หน้า 21.

⁹ เป็นบริษัทข้อของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) โดยถือหุ้น 99.99%